

ЖВТОЗІЛЛЯ БЕССЕРА

Senecio besserianus Minder. (*Tephroseris besserianus* (Minder.) Czer., *T. aurantiaca* auct. non (Hoppe ex Willd.) Griseb. ex Schenk)

Родина Айстрові (Складноцвіті) — Asteraceae (Compositae)

Природоохоронний статус виду
Вразливий.

Наукове значення
Волино-подільський ендемік.

Ареал виду та його поширення в Україні
Волинська (пд. частина) і Подільська (пн.-зх. Поділля та Опілля) височини. Відомо лише три локалітети виду: два в межах Голігоро-Кременецького кряжу й одне на Опіллі. Наявні в літературі вказівки для Волинської обл. є сумнівними. Адм. регіони: ?Вл, Ль, Тр.

Чисельність та структура популяцій
Локальні популяції дуже малочисельні, але повночленні й стабільні. Дослідження зміни структури популяцій та динаміки не проводилися.

Причини зміни чисельності
Відомі локалітети, крім локалітету в заказнику «Голицький», зазнають значного антропогенного впливу: випас, викошування, випалювання. Вплив цих чинників на структуру й динаміку популяцій виду невідомий.

Умови місцезростання
Лучно-степові ділянки, післялісові остепнені луки на схилах на малопотужних рендзинах, або, рідше, на задернованих слабоопідзолених світло-сірих ґрунтах. Переважно в угрупованнях кл. *Festuco-Brometea* (союз *Cirsio-Brachypodium pinnati*). Ксеромезофіт.

Загальна біоморфологічна характеристика
Гемікриптофіт. Багаторічна трав'яна рослина

з укороченим кореневищем. Стебла прямі, 40–65 см заввишки, прості, борозенчасті, з червонувато-фіолетовими смугами, злегка павутинисто-волосисті або майже голі. Прикореневі та найнижчі стеблові листки овальні або видовжено-овальні, з добре розвиненими черешками; по краю неглибоко-нерівногородчасті або майже цілокраї, голі, рідше злегка павутинисті; середні листки сидячі або з короткими черешками, обернено-ланцетні або видовжені, верхні сидячі, майже лінійні, дрібні. Кошиків 3–6 (10), 10–15 мм завширшки, зібрані в зонтикоподібні щитки; обгортка при основі павутинисто-шерстиста, однорядна; її листочки лінійні або лінійно-довгасті, червонувато-буруваті, на верхівці темно забарвлені, торочкуваті; язичкові квітки слабо розвинені, інколи

відсутні; трубчасті квітки численні, 7–10 мм завдовжки, червонувато-помаранчові. Сім'янки видовжені, звужені на кінцях, коричнюваті, густо опушені; чубок у два-три рази довший за сім'янку. Цвіте у червні, плодоносить у липні. Розмножується насінням.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Занесений до Європейського червоного списку. Охороняється на території заказника «Голицький» (Тернопільська обл.). Необхідні комплексні популяційно-екологічні дослідження виду, а також надання охоронного статусу всім відомим локалітетами. Доцільно вирощувати у ботанічних садах. Заборонено збирання рослин, неконтрольоване випасання, рекреація, випалювання, руйнування екоотопів.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах
Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення
Декоративне.

Основні джерела інформації
Заверуха, 1985; Флора европейской части СССР, 1994; Флора УРСР, 1962.

Автор: О.О.Кагало
Фото: О.О. Кагало

ЖОВТОЗІЛЛЯ КАРПАТСЬКЕ

Senecio carpathicus Herbich (*Jacobaea abrotanifolia* (L.) Moench. subsp. *carpathica* (Herbich) B.Nord. et Greuter; *S. abrotanifolius* L. subsp. *carpathicus* (Herbich) Nyman; *S. carpathicus* Herbich, ortho)

Родина Айстрові (Складноцвіті) — Asteraceae (Compositae)

Природоохоронний статус виду

Рідкісний.

Наукове значення

Ендемічний високогірний вид.

Ареал виду та його поширення в Україні

В альпійському і субальпійському поясах Зх., Сх. і Пд. Карпат. В Україні — Карпати у Чорногорі на схилах г. Петрос, Шпиці, Ребра, Гутин-Томнатик, Брбенескул і Піп Іван та в Чивчинських горах на г. Чивчин. Адм. регіони: Ів, Зк.

Чисельність та структура популяцій

У Чорногорі три ізольовані популяції: менші на г. Петрос і Піп Іван та найбільша в центральній частині хребта. На Петросі популяція складається з нечисленних локусів загальною площею до 0,1 га. Центральна чорногірська популяція охоплює багато гектарів і налічує декілька десятків тисяч особин, проте генерує менше 1000 особин. Ці популяції нормальні повночленні з вираженим піком чисельності на прегенеративних особинах. На г. Чивчин популяція малочисельна неповночленна з розбалансованою структурою.

Причини зміни чисельності

Зростання інтенсивності туризму.

Умови місцезростання

В альпійському, зрідка у верхній частині субальпійського поясу. На задернованих і

кам'янистих вирівняних ділянках пологих і рідше стрімких схилів з інтенсивними вітрами і порівняно неглибоким снігом. Трапляється в базифільних угрупованнях асоціації *Senecio carpathicus-Seslerietum bielzii* на свіжих гумусних щербенистих альпійських ґрунтах; а також у первинних альпійських ацидофільних угрупованнях союзу *Caricion curvulae*, сформованих на торф'янистих ґрунтах. Мезофіт.

Загальна біоморфологічна характеристика

Гемікриптофіт. Багаторічна трав'яна рослина. Стебла підведені, 5–15 см заввишки, прості, зелені або бурувато-червонуваті. Більшість листків скупчені при основі стебла, короткочерешкові, двічі-тричі пірчаторозсічені з ланцетоподібними або лінійними частками біля

1 мм завширшки; верхні листки сидячі, пірчаторозсічені, дрібні. Кошики поодинокі, 2–3,5 см у діаметрі. Обгортка чашоподібна, її листочки лінійні, 5–6 мм завдовжки. Язичкові квітки жовтувато-червонуваті. Сім'янки циліндричні, голі; чубок з білуватих волосків, удвоє довший за сім'янку. Цвіте і плодоносить у липні–вересні. Розмножується насінням і вегетативно.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється на території Карпатського НПП і Карпатського БЗ. Необхідно надати заповідний статус масивам гір Ребра, Гутин, Брбенескул і Піп Іван. Потребує моніторингу популяція на г. Чивчин. Заборонено збирання рослин, порушення місць зростання.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Ґрунотвірне, ґрунтозахисне, декоративне.

Основні джерела інформації

Малиновський, Крічфалушій, 2002; Царик, Жияєв, Кияк та ін., 2004; Чопик.

Автор: В.Г. Кияк
Фото: О.О. Кагало

ЖОВТОЗІЛЛЯ КРИМСЬКЕ

Senecio tauricus Konechn.

Родина Айстрові (Складноцвіті) — Asteraceae
(Compositae)

Природоохоронний статус виду
Рідкісний.

Наукове значення
Локальний ендемік.

Ареал виду та його поширення в Україні
Головне пасмо Кримських гір (Нікітська та Бабуган яйли). Адм. регіон: Кр.

Чисельність та структура популяцій
Описаний в 1994 р. вид, але його популяційні характеристики відсутні.

Причини зміни чисельності
Невідомі.

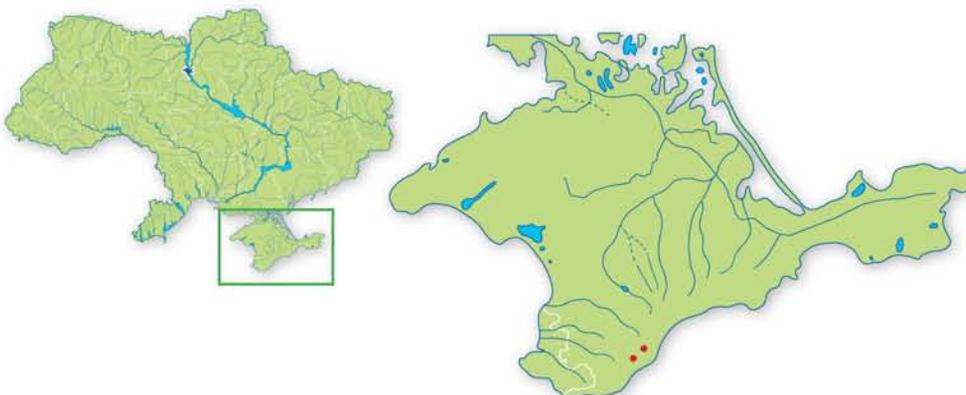
Умови місцезростання
Зростає поодинокі в угрупованнях гірського лучностепового союзу *Carici humilis-Androsacion* (кл. *Festuco-Brometea*) та на кам'янистих схилах. Мезофіт.

Загальна біоморфологічна характеристика
Гемікриптофіт. Багаторічна трав'яна рослина 10–40 см заввишки, з висхідними пагонами. Листки пірчаторозсічені, коротко павутинисто опушені. Квітки лимонно-жовті, зібрані у великих, 3–4 см діаметром кошиках, які в кількості 4–15 формують щитоподібне суцвіття. Цвіте в червні–липні, плодоносить у липні–серпні. Розмножується насінням.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони
Охороняється в Кримському ПЗ. Заборонено збирання рослин.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах
Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення
Декоративне.

Основні джерела інформації
Ена, 2001; Флора европейской части СССР, 1994.

Автор: А.В. Єна
Фото: І.С. Турбанов

КОЗЕЛЬЦІ ДОНЕЦЬКІ

Tragopogon donetzicus Artemcz.

Родина Айстрові (Складноцвіті) — Asteraceae (Compositae)

Природоохоронний статус виду
Неоцінений.

Наукове значення

Ендемік, близький до *T. tanaiticus* Artemcz. та *T. ucrainicus* Artemcz. і, можливо, є їх стабілізованим гібридом.

Ареал виду та його поширення в Україні

Сх.-причорноморський вид. Басейн Сіверського Дінця. Адм. регіони: Хр, Дц, Лг.

Чисельність та структура популяцій

Локальні популяції нечисленні, їх структуру не досліджено.

Причини зміни чисельності

Порушення природних екотипів внаслідок господарського освоєння територій — лісорозведення на піщаних терасах, видобування піску, випасання худоби).

Умови місцезростання

Річкові та суходільні піски. Угруповання кл. *Festucetea vaginatae*. Мезоксерофіт.

Загальна біоморфологічна характеристика

Гемікриптофіт. Багаторічна сивувата від густого повстистого опушення росли-

на 10–50 см заввишки. Коренева система стрижнева. Стебла поодинокі або кілька, від середини або нижче розгалужені. Нижні листки вузькострічкоподібні, до 20–25 см завдовжки, 2–4 мм завширшки, загострені; середні листки з розширеною основою, часто складені, поступово звужені, на кінцях відігнуті або закручені. Кошики численні у волотисто-щиткоподібному суцвітті. Обгортка 15–23 мм завдовжки, білувато-повстиста; листочки обгортки до 5 мм завширшки, загострені. Квітки жовті, крайові перевищують обгортку. Сім'янки по ребрах вкриті дрібними гоструватими лусочками. Чубок 12–15 мм завдовжки, довший за сім'янку. Цвіте у червні–вересні, плодоносить у липні–жовтні. Розмножується насінням.

Режим збереження популяцій та заходи з охорони

Охороняється рішеннями Донецької та Луганської обласних рад. Охороняється у НПП «Святі Гори», ботанічному заказнику місцевого значення «Острів». Рекомендується створити заказники у місцях зростання виду, контролювати стан популяцій та вирощувати у ботанічних садах. Заборонено збирання рослин та порушення місцезростань, заліснення піщаних арен, видобування піску, випасання худоби.

Розмноження та розведення у спеціально створених умовах

Відомостей немає.

Господарське та комерційне значення

Декоративне.

Основні джерела інформації

Кондратюк, Бурда, Остапко, 1985; Кондратюк, Остапко, 1990; Остапко, 2001; Рідкісні й зникаючі рослини Луганської області, 2003; Флора УРСР, 1953.

Автор: В.М. Остапко
Фото: В.М. Остапко

